

Ramiz Əskər – 70

Azərbaycanın tanınmış ədəbiyyatşünası və publisisti, BDU-nun professoru, Əməkdar jurnalist Ramiz Əskərin bu gün 70 yaşı tamam olur. Bu ad ölkəmizin və türkdilli xalqların elmi, əbəbi-bədii və ictimai fikrinə uzun illərdir ki, ortaq ədəbi-mədəni dəyərlərin cəfəkeş tədqiqatçısı və təbliğçisi kimi yaxşı tanışdır. 40 ildən çoxdur ki, yurdsevər ziyalı, jurnalistika və türkologiya sahəsində seçilən qələm sahibi olaraq yaxından ünsiyyətdə olduğum Ramiz Əskərin çoxşaxəli yaradıcılığı bir-biri ilə sıx bağlı olan 3 əsas fəaliyyəti əhatə edir: jurnalist, alim, tərcüməçi.

Tanınmış jurnalist, fədakar türkoloq, məhsuldar tərcüməçi

Ordan başlayaq ki, ümummilli liderimiz Heydər Əliyev ötən əsrin 70-ci illərindən etibarən minlərlə gənci Azərbaycanından kənar da təhsil almağa göndərər, onların yüksək ixtisaslı kadrlar kimi yetişməsi, sonra qayıdıb ölkəmizin inkişafına daha yaxşı kömək etməsinə çalışırdı. Ramiz də onlardan biri idi. 1954-cü il yanvarın 10-da Qərbi Azərbaycanın Gümrü mahalının (Amasiya rayonu) Qaraçanta kəndində anadan olmuş, orta məktəbi qızıl medalla bitirmiş gənc soydaşımız 1973-cü ildə xüsusi qaydada imtahan verərək Bakı Dövlət Universitetinin jurnalistika fakültəsinə qəbul olunmuşdu. Burada da əla qiymətlərlə oxuyan Ramiz üçüncü kursdan keçmiş SSRİ-nin ən yüksək, dünyanı nisə tanınmış ali məktəblərindən olan Moskva Dövlət Universitetinin jurnalistika fakültəsinə göndərilmişdi. O, 1978-ci ildə təhsilini başa vuraraq Bakıya qayıtmışdı.

Ramiz Əskər ilk illərdə Azərbaycan Radiosunun xarici verilişlər redaksiyasında, müxtəlif mətbuat orqanlarında işləyib. Bu dövrdə o, istedadlı və çalışqan jurnalist olduğunu Azərbaycan türk, ərəb, fars, ingilis, fransız və alman dillərində nəşr olunan "Azərbaycan bu gün" jurnalının, kiril, latın və ərəb əlifbaları ilə çıxan "Odlar yurdu" qəzetinin buraxılışına rəhbərliyi yüksək səviyyədə gerçəkləşdirməklə sübut edib. Əv vaxtda vətənpərvərlik tribunasına çevrilmiş bu nəşr sovet epoxasının son illərində milli azadlıq hərəkatının genişlənməsində, milli şüurun oyanmasında söz məşəlinə çevrilmişdi. Onun səhifələrində Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin qurucuları, parlamenti, dövlət atributları, gerbi, bayrağı, himni, pulu və s. haqqında o vaxtdək xalqdan gizli saxlanmış silsilə yazılar verilmişdi.

Yetkin jurnalist fəaliyyəti ilə Dünya azərbaycanlıları və türk xalqları arasında imzasını tanıdan bilmiş Ramiz Əskər sonrakı illərdə "Hürriyyət" qəzetinin (İstanbul

və Uluslararası Xəbər Ajansının (Ankara) Azərbaycan üzrə xüsusi müxbiri olub. "XXI əsr" və "Meydan" qəzetlərində işləyib, "Xalq qəzeti"ndə redaktor müavini vəzifəsində çalışıb, Azərbaycan Jurnalistlər Birliyinin katibi seçilib.

2003-cü ildən Ramiz Əskər media fəaliyyətini dayandırmadan elm və ali təhsil sahəsinə keçib, Bakı Dövlət Universitetinin türkologiya kafedrasında işləyib. O, ilk illərdə Azərbaycan və rus dillərində "Türk mədəniyyəti tarixi", "Türkologiyanın əsasları", "Divanü lüğət-it-türk", "Kitabi-Dədə Qorqud", "Qutadğu bilig", "Manas" mövzu və mənbələri üzrə xüsusi kurslar aparıb, elmi iş üzərində çalışıb. Ramiz müəllim 2007–2012-ci illərdə BDU filologiya fakültəsi bədii tərcümə elmi-tədqiqat laboratoriyasının müdiri olub. 2012-ci ildə türk xalqları ədəbiyyatı, 2017-ci ildə türkologiya kafedralarının müdiri seçilib. 2023-cü ildən türkoloji araşdırmalar elmi-tədqiqat laboratoriyasının müdürüdür. Filologiya elmləri doktoru, BDU-nun professorudur.

BDU-da çalışdığı dövrdə Ramiz Əskər 28 orijinal kitab, monoqrafiya, tədris vəsaiti və program yazıb, 300-dən artıq elmi məqalə qələmə alıb. Bu nəşrlər arasında "Mahmud Kaşğari və onun "Divanü lüğət-it-türk" əsəri", "Dahi türk dilçisi Mahmud Kaşğari", "Qutadğu bilig", "Orxon abidələri", "Türk xalqları ədəbiyyatı", "Kitabi-Dədə Qorqud"un üçüncü əlyazması", "Əlişir Nəvayi: şəxsiyyəti və sənəti", "Əlişir Nəvayinin lirikası" monoqrafiyaları xüsusi dəyər kəsb edir. Onun 2 monoqrafiyası ("Özbək ədəbiyyatı tədqiqatları", "Əlişir Nəvayi və onun xəmsəsi") özbək dilində Daşkənddə nəşr edilib. Bişkekdə alimin "Müstəqillik dövrü Azərbaycan ədəbiyyatı" kitabı qırğız dilində çapa hazırlanıb.

Burada maraqlı bir cəhət də qeyd etmək lazımdır ki, Ramizin qələmindən çıxan hər bir kitab və elmi əsər həmin mövzuda "ilk" sayılır. O, türkologiyanın ulu qaynaqları və guşə daşları sayılan "Qutadğu bilig" əsəri üzrə ilk namizədlilik, Divanü lüğət-it-türk"dən isə ilk doktorluq dissertasiyalarını yazan alim kimi də tanınır.

Ramiz Əskərin elmi fəaliyyətində tərcümə işi də önəmli yer tutur. O, türk, özbək, qazax, qırğız, türkmən, uyuq, tatar, başqırd, qaqauz, rus və alman dillərindən milli ədəbiyyatımızı və mədəniyyətimizi zənginləşdirən 66 kitabı ana dilimizə çevirib. Bu tərcümələrin başında türkologiyanın ən böyük, ən qədim və zəngin məxəzi olan Mahmud Kaşğarinin "Divanü lüğət-it-türk" əsəri (4 cild) durur. Ulu öndər Heydər Əliyevin əziz xatirəsinə həsr olunan bu tərcümə 2006-cı ildə işıq üzü görüb.

Bundan başqa, böyük şair və mütəfəkkir Yusif Balasağunlunun "Qutadğu bilik" poemasını, Əlişir Nəvayinin xəmsəsini (5 cild) və risalələrini (2 cild), Fəruq Sümərin "Oğuzlar", Bahəddin Ögelin "Türk mifologiyası", Zəhiredin Məhəmməd Baburun "Baburnamə" kitab-

larını, Mehri Xatunun və Sultan Hüseyn Bayqaranın divanlarını, Nurməhəmməd Əndəlibin, Azadinin, Məxdumqulu Fəraqinin, Molla Nəfəsin, Abdulla Tukayın, Toktoqulun, Bəkir Çobanzadənin, Mağcan Cumabayın, Robert Minullinin, Todur Zanetin seçilmiş əsərlərini, "Monqolların gizli tarixi"ni, "Türk ədəbiyyatı tarixi"ni (2 cild), özbək və türkmən poeziyası antologiyaları bütöv bir silsilə təşkil edir.

Prezident İlham Əliyevin Daşkəndə son səfəri zamanı Özbəkistan Prezidenti Şavqat Mirziyoyev alimin Əlişir Nəvayi

ilə bağlı tərcümələri haqqında xoş sözlər söyləyib. Ramiz Əskərin tərcüməsində Qurbanqulu Berdiməhəmmədovun "Axaltəke atı", Rəcəb Albayraqın "Türklərin İrani" (2 cild), İbrahim Qəfəsoğlunun "Türk milli mədəniyyəti", Osman Turanın "Türk çahan hakimiyyəti məfkurəsi tarixi", nəhayət, N.Özerovun "İlham Əliyev: Mən Azərbaycana inanıram" kitablarını da ölkəmizin ədəbi və elmi ictimaiyyəti böyük maraq və rəğbətlə qarşılayıb.

Türk xalqları arasında elmi, mədəni, ədəbi əlaqələrin daha da genişlənməsi və inkişafı üçün var qüvvəsi ilə çalışqan alim müxtəlif ölkələrdə təşkil olunan 80-dən çox konfrans və simpoziumda iştirak edib, maraq doğuran məruzələr oxuyub. Ramiz müəllimin BDU-da türk xalqları ədəbiyyatı üzrə apardığı mühazirələr və seminarlar öz elmi-pedaqoji dərinliyi və milli ruhu ilə fərqlənir, onun dərslərinə başqa kurslardan da tələbələr gəlir.

Media sahəsində xidmətlərinə görə Ramiz Əskər nüfuzlu yerli və xarici yaradıcılıq təltifləri olan "Qızıl qələm" (2 dəfə), "Həsən bəy Zərdabi", "Humay", "Yeni Orhun" (Türkiyə) və "İslama xidmət" (Küveyt) mükafatlarına layiq görülüb. Milli jurnalistikamızın inkişafında səmərəli fəaliyyətinə görə 2010-cu ildə ona "Azərbaycanın Əməkdar jurnalisti" fəxri adı verilib. O, Azərbaycan Jurnalistlər və Yazıçılar birliklərinin, Beynəlxalq Mətbuat İnstitutunun (Vyana), Avrasiya Yazarlar (Ankara) və Özbəkistan Yazıçılar birliklərinin üzvüdür.

Ramiz Əskər sanballı tədqiqatlarına və yüksək səviyyəli tərcümələrinə görə Türkiyənin "Türk dünyasına xidmət" və "Qızıl alma", Özbəkistanın "Babur", Ukraynanın "Bəkir Çobanzadə", Türkmənistanın "Altın əsr" mükafatlarına, Beynəlxalq Türk Akademiyasının "Vilhelm Tomsen" və "Əlişir Nəvayi" qızıl medallarına, TürkSOY-un, Qazaxıstanın, Özbəkistanın, Qırğızıstanın, Türkmənistanın, Tatarıstanın və Rusiyanın medallarına və ədəbi mükafatlarına layiq görülüb. O, 2021-ci ildə "Turan" Elmlər Akademiyasının akademiki, Babur adına Əndican Dövlət Universitetinin fəxri professoru, Nəvayi şəhərinin fəxri vətəndaşı seçilib.

Ramiz Əskərin elmi-pedaqoji və yaradıcılıq fəaliyyətini dövlətimiz də yüksək qiymətləndirilib. O, 2014-cü ildə səmərəli elmi və ədəbi-publisistik fəaliyyətinə görə "Şöhrət" ordeninə layiq görülüb. 2022-ci ildə isə Özbəkistan Respublikasının "Dostluq" ordeni ilə təltif edilib.

Tanınmış ədəbiyyatşünası, türkoloq, yazıçı, jurnalist Ramiz Əskəri 70 yaşının tamam olması münasibətilə səmimi təbrik edir, türk xalqları arasında mədəni əlaqələrin inkişafına mühüm töhfələr verən həmkarımıza ömrünün 8-ci onilliyində sağlam həyat və yeni yaradıcılıq uğurları arzulayıriq.

Nizami CƏFƏROV,
Milli Məclisin deputatı,
akademik